

عنوان مقاله:

جبر و اختیار در عشق: بررسی تاثیر تفکر اشعری در اشعار عاشقانه سعدی

محل انتشار:

فصلنامه زبان و ادبیات فارسی، دوره 13، شماره 32 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 14

نویسندگان:

سید کاظم مفیدی - دانشجوی دکتری دانشگاه آزاد گرگان

علی فلاح

بهاره فضلی

خلاصه مقاله:

سعدی پرورده مکتب اشاعره است و به راحتی میتوان تاثیر کلام اشعری را در آثار سعدی مشاهده کرد. تاثیر قضا و قدر بر سرنوشت، تاثیر ذات و جوهره بر اعمالی که از انسان سر میزند، و بیتاثیر بودن تربیت بر تغییر روحيات و اخلاقیات فرد، در جای جای کلیات سعدی به چشم میخورد. علاوه بر مضامین بسیاری از این دست، مضمون شایع دیگری نیز در غزلیات و اشعار عاشقانه سعدی دیده میشود با این مفهوم که عشق امری بیاختیار و عقلگریز است و در برابر عشق نمیتوان تاب آورد یا دست به انتخاب و تدبیر زد؛ یعنی اندیشه جبر بر اشعار عاشقانه سعدی نیز غلبه دارد و این سوال مطرح میشود که آیا این جبر برخاسته از همان کلام و تربیت اشعری است، یا صرفاً محملی برای خلق یک مضمون ادبی. با بررسی دقیقتر کلیات سعدی به این نتیجه میرسیم که تاثیرگذاری کلام اشعری بر سعدی چنان نیست که او را گرفتار جبرگرایی کرده باشد؛ سعدی انسانی آزاده و روشنفکر است و علی رغم همعصران خود، به جبر مطلق اعتقادی ندارد؛ در نتیجه مضمون بیاختیاری انسان در عالم عشق صرفاً یک مضمون هنری است و سعدی از آن برای بیان قدرت عشق استفاده کرده است.

کلمات کلیدی:

سعدی، اشعار عاشقانه، غزلیات، جبرگرایی، کلام اشعری

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1703917>

